

Opisivači za školski esej na državnoj maturi iz Hrvatskoga jezika
u školskoj godini 2024./2025. (probni ispit)

Po čemu je lik Melkiora Tresića primjer modernoga književnog lika?

Uvod – kratko predstavljanje autora i djela, odgovor na polazno pitanje

Očekivano (moguće, ne mora biti sve)

- **kratko predstavljanje autora i djela:** pisac Ranko Marinković, hrvatski književnik iz razdoblja druge moderne, stvarao sredinom 20. stoljeća / u drugoj polovici 20. stoljeća, *Kiklop* – roman lika, moderni roman, elementi egzistencijalističkoga romana, filozofskoga romana, romana struje svijesti, monološko-asocijativnoga romana, elementi postmodernističke književnosti
- **središnja tvrdnja – odgovor na polazno pitanje**
Melkior Tresić otuđeni je lik, intelektualac, koji u paničnome strahu od rata ima iskrivljenu percepciju stvarnosti te ne može više razlikovati stvarnost i maštu. / Melkior Tresić kao moderni književni lik osjeća otuđenost i dehumanizaciju suvremenoga svijeta. / Melkior Tresić osamljenik je otuđen od ljudi koji se povlači u svoj unutarnji svijet. / Melkior Tresić senzibilni je intelektualac koji opsesivno razmišlja i analizira zbilju.

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

Premda je intelektualac, Melkior je pojedinac koji ne ostvaruje svoj potencijal.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Melkior je kazališni kritičar koji ima iznimno opće znanje, koristi se bogatim rječnikom te mnogo promišlja, no razumno rasuđivanje pomaže mu strah pred nadolazećim ratom. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Melkior uživa u umnim razgovorima, ali oni u njemu izazivaju nervozu. (djelo u cjelini)
- Odnose s ljudima koji ga smatraju prijateljem smatra površnim. (djelo u cjelini)
- Melkior je neostvaren i na ljubavnome planu – zaljubljen je u fatalnu ženu Vivijanu, koja ima brojne ljubavnike, ali je njemu nedostižna; istovremeno svoju žudnju ispunjava s udanom ženom Enkom. (djelo u cjelini)
- Osjeća se usamljeno i otuđeno u svijetu u kojemu živi, osjeća *gorak okus samotnoga lutanja*. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- U budućnosti ne vidi nikakvu perspektivu – život metaforički vidi kao lutanje pojedinca ulicama u kojima on uzaludno traži smisao i izlaz. (polazni tekst)
- **uloga polaznoga teksta:** predvojnički život Melkiora Tresića, psihološka karakterizacija njegova lika prije regrutacije

- **stilska obilježja:** neizravni, pripovjedni unutarnji monolog glavnoga lika, slobodni neupravni govor, igre riječima, neologizmi, samoironija, grafostilemi, onomatopeje, upotreba frazema, intertekstualnost, simbolika, asocijativnost, fragmentarnost
- **povezanost s književnopovijesnim kontekstom:** egzistencijalizam, filozofija apsurda, lik otuđenoga pojedinca, odnos pojedinca i društva, dehumanizacija i tjeskoba kao dominantne teme u književnosti 20. stoljeća, strah i tjelesnost kao odraz ekspresionizma, postmodernistički elementi

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirući podatci

Primjer argumenta

Melkior je pojedinac koji uslijed egzistencijalne mučnine i straha od rata dokida ono što je ljudsko u njemu.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Melkior se izgladnjuje kako bi izbjegao mobilizaciju; svoje vlastito tijelo smatra neprijateljem te hranom za kiklopa i ljudoždere koji simboliziraju rat i smrt. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Ljude koji se dobro hrane doživljava kao *vreće za nišan*, a on to ne želi postati. (polazni tekst)
- Piše dramu o brodolomcima i kanibalima te se njezina radnja i likovi isprepliću sa stvarnim ljudima i događajima. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Melkiorova egzistencijalna mučnina u polaznome tekstu oslikana je prikazom osamljenoga pojedinca kojega vrijeme pomiče prema neizbježnome *išcheznuću u matematičkoj nuli*. (polazni tekst)
- Premda pokušava dokinuti svoju tjelesnost, zalaže se za ljudskost te se protivi ideji preventivne dehumanizacije koju izlaže don Fernando. (djelo u cjelini)
- Na kraju se romana ipak predaje i tako se ostvaruje njegova konačna dehumanizacija činom puzanja u Zoopolis. (djelo u cjelini)
- **uloga polaznoga teksta:** predvojnički život Melkiora Tresića, psihološka karakterizacija njegova lika prije regrutacije
- **stilska obilježja:** neizravni, pripovjedni unutarnji monolog glavnoga lika, slobodni neupravni govor, igre riječima, neologizmi, samoironija, grafostilemi, onomatopeje, upotreba frazema, intertekstualnost, simbolika, asocijativnost, fragmentarnost
- **povezanost s književnopovijesnim kontekstom:** egzistencijalizam, filozofija apsurda, lik otuđenoga pojedinca, odnos pojedinca i društva, dehumanizacija i tjeskoba kao dominantne teme u književnosti 20. stoljeća, strah i tjelesnost kao odraz ekspresionizma, postmodernistički elementi

Središnji odlomak – argument + razrada argumenta / podupirajući podatci

Primjer argumenta

Melkiorova je pažnja isprekidana, a tijek misli asocijativan.

Razrada argumenta / podupirajući podatci, očekivano

- Melkior ne može zadržati fokus/pozornost na jednome objektu ili ideji, misli mu neprestano lutaju – od tijela i gladi, prizora u restoranu, razmišljanja o drami *Kanibali* do slike ulica. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Melkiorova razmišljanja odražavaju modernističku tehniku tijeka svijesti kojom je prikazana složenost ljudske psihe i egzistencijalni strah. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Na kraju ulomka Melkior se prepušta osjećaju besciljnosti i praznine, *svome iščeznuću u matematičkoj nuli*. (polazni tekst)
- Melkiorovo lutanje ulicama prerasta u asocijativni tijek misli i filozofsku meditaciju u kojoj se prostor sužava kao metafora neizbježne propasti koju donosi rat. (polazni tekst)
- Tijekom šetnje gradom Melkior zapaža stvarne detalje poput *delikatnih mirisa*, ali istovremeno ne postoji jasna granica između doživljaja realnosti i imaginacije kad neposredno potom nastavlja razmišljati o velikoj firmi *ANAKOKOBANAMAJPAP – EXPORT Pagopago – Polinezija*. (polazni tekst)
- Melkiorov tijek misli povezan je sa strahom od rata zbog kojega često zamišlja bojišnicu, vlastitu invalidnost, smrt ili ljude koji se pretvaraju u zvijeri ili kanibale. (djelo u cjelini)
- Melkiorove misli prelaze iz osobnih iskustava u kulturne referencije, primjerice Vivijanu uspoređuje s likovima iz književnosti i mitologije, od Danteove Beatrice do antičkih božica. (djelo u cjelini)
- **uloga polaznoga teksta:** predvojnički život Melkiora Tresića, psihološka karakterizacija njegova lika prije regrutacije
- **stilski obilježja:** neizravni, pripovjedni unutarnji monolog glavnoga lika, slobodni neupravni govor, igre riječima, neologizmi, samoironija, grafostilemi, onomatopeje, upotreba frazema, intertekstualnost, simbolika, asocijativnost, fragmentarnost
- **povezanost s književnopovijesnim kontekstom:** egzistencijalizam, filozofija apsurdna, lik otuđenoga pojedinca, odnos pojedinca i društva, dehumanizacija i tjeskoba kao dominantne teme u književnosti 20. stoljeća, strah i tjelesnost kao odraz ekspresionizma, postmodernistički elementi

Primjer argumenta

Melkiorov je unutarnji svijet dinamičan i intenzivan, a on je u stvarnome životu pasivan promatrač.

Razrada argumenta / podupirajući podatci, očekivano

- Melkior intenzivno proživljava strah od smrti i rata. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Vodi unutarnji dijalog sa sobom, bodri sam sebe da bude ustrajan u gladovanju. (polazni tekst i djelo u cjelini)

- Zamišlja dramu o brodolomcima i kanibalima. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Luta gradom i promatra ljude. (polazni tekst)
- Promatra i svoje prijatelje i poznanike, lakrdijaše i cinične intelektualce, u bizarnim situacijama i pijanim raspravama. (djelo u cjelini)
- Prijatelji i poznanici često ga uvlače u situacije u kojima ne želi sudjelovati, ali svejedno pristaje. (djelo u cjelini)
- Zaljubljen je u Vivijanu i često o njoj razmišlja te analizira njezino ponašanje, ali ništa ne čini u vezi s njihovim odnosom. (djelo u cjelini)
- Na kraju se romana ipak prepušta ratu i puže u Zoopolis. (djelo u cjelini)
- Događaji u Melkiorovoj glavi i njegov doživljaj stvarnosti temelj su romana *Kiklop*. (djelo u cjelini)
- **uloga polaznoga teksta:** predvojnički život Melkiora Tresića, psihološka karakterizacija njegova lika prije regrutacije
- **stilski obilježja:** neizravni, pripovjedni unutarnji monolog glavnoga lika, slobodni neupravni govor, igre riječima, neologizmi, samoironija, grafostilemi, onomatopeje, upotreba frazema, intertekstualnost, simbolika, asocijativnost, fragmentarnost
- **povezanost s književnopovijesnim kontekstom:** egzistencijalizam, filozofija apsurdna, lik otuđenoga pojedinca, odnos pojedinca i društva, dehumanizacija i tjeskoba kao dominantne teme u književnosti 20. stoljeća, strah i tjelesnost kao odraz ekspresionizma, postmodernistički elementi

Primjer argumenta

Melkior je hipersenzibilan i neurotičan te bježi od zastrašujuće i uznemirujuće stvarnosti u svjetove koje sam zamišlja, odnosno u literaturu.

Razrada argumenta / podupirući podatci, očekivano

- Melkior intenzivno proživljava strah od smrti i rata. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Vodi unutarnji dijalog sa sobom, bodri sam sebe da bude ustrajan u gladovanju. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Zamišlja dramu o brodolomcima i kanibalima. (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Lutanje gradom i promatranje ulice u njemu budi mnoge deprimirajuće asocijacije. (polazni tekst)
- Njegov je pogled na svijet određen literaturom jer je Melkior izvrstan poznavatelj književnosti, filozofije i umjetnosti. (djelo u cjelini)
- Njegova se idealistička zaljubljenost u Vivijanu može promatrati kroz prizmu literature (kao književni klišej). (djelo u cjelini)
- Melkiorov je govor i način izražavanja poetski (aluzije, literarne asocijacije, metafore, samoironija, igre riječima). (polazni tekst i djelo u cjelini)
- Događaji u Melkiorovoj glavi i njegov doživljaj stvarnosti temelj su romana *Kiklop*. (djelo u cjelini)
- **uloga polaznoga teksta:** predvojnički život Melkiora Tresića, psihološka karakterizacija njegova lika prije regrutacije
- **stilski obilježja:** neizravni, pripovjedni unutarnji monolog glavnoga lika, slobodni neupravni govor, igre riječima, neologizmi, samoironija, grafostilemi, onomatopeje, upotreba frazema, intertekstualnost, simbolika, asocijativnost, fragmentarnost
- **povezanost s književnopovijesnim kontekstom:** egzistencijalizam, filozofija apsurdna, lik otuđenoga pojedinca, odnos pojedinca i društva, dehumanizacija i

tjeskoba kao dominantne teme u književnosti 20. stoljeća, strah i tjelesnost kao odraz ekspresionizma, postmodernistički elementi

Zaključak – sažeti prikaz najvažnijih misli iskazanih u eseju

Očekivano

- Zaključak je oblikovan na temelju odgovora na polazno pitanje i argumentacije.
- Ne smiju se iznositi nikakvi novi podatci i/ili iznositi ono o čemu se nije pisalo u argumentaciji.

Napomene:

Navedeni odgovori na polazno pitanje i argumenti samo su neki od mogućih primjera. Za maksimalan broj bodova u argumentaciji dovoljno je navesti i razraditi dva argumenta.

Razrada navedenih argumenata samo je ogledna i ne mora sve ponuđeno biti i navedeno te je razradu moguće i drukčije oblikovati.

Ljestvica za bodovanje školskoga eseja (Ispitni katalog – tablica 11.)

SREDIŠNJA TVRDNJA	
3	Središnja tvrdnja eseja (fokus, osnovna ideja) kojom se odgovara na polazno pitanje jasna je, točna i pokazuje temeljito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. U razradi središnje tvrdnje ističu se upravo one književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
2	Središnja je tvrdnja točna, no općenita je i upućuje na površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. U razradi središnje tvrdnje navode se samo neke književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
1	Središnja je tvrdnja vrlo općenita i upućuje na površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini te može imati sadržajne netočnosti. U razradi središnje tvrdnje nisu istaknute književne odrednice (književnopovijesne, tematske, idejne, stilske) koje su važne za esejski zadatak.
0	Školski esej nema razrađenu središnju tvrdnju.
ARGUMENTACIJA	
3	Navedena su dva ili tri argumenta kojima se jasno obrazlaže središnja tvrdnja. Svaki je argument temeljito objašnjen i potkrijepljen pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima) kojima se pokazuje temeljito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na cjelovitoj sadržajnoj i stilskoj analizi zadanoga ulomka. Određuje se važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
2	Navedena su dva ili tri općenita argumenta kojima se samo djelomično obrazlaže središnja tvrdnja. Argumenti su djelomično objašnjeni i potkrijepljeni pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima) kojima se pokazuje općenito poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na djelomičnoj analizi zadanoga ulomka. Površno se određuje važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
1	Naveden je samo jedan razrađen argument ili su navedena dva ili tri argumenta koji su slabo razrađeni i potkrijepljeni pojedinostima (citatima, parafrazama i primjerima), pri čemu se pokazuje vrlo površno poznavanje i razumijevanje djela u cjelini. Argumentacija se temelji na površnoj analizi zadanoga ulomka. Ne određuje se ili se pogrešno određuje važnost ulomka za smisao djela u cjelini.
0	Argumentacija je izostala.
POVEZANOST TEKSTA	
3	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka koji su povezani tako da čitatelju omogućuju praćenje središnje tvrdnje koja se argumentima razrađuje u eseju. Argumenti navedeni u razradi eseja raspoređeni su u odlomke koji su jasno, logično i smisleno strukturirani. Povezanost teksta postiže se gotovo u potpunosti, upotrebom jezičnih sredstava koja pridonose povezanosti teksta.
2	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka koji nisu jasno povezani tako da čitatelju u potpunosti omogućuju praćenje središnje tvrdnje koja se argumentima razrađuje u eseju. Argumenti navedeni u razradi eseja raspoređeni su u odlomke koji nisu potpuno jasno, logično i smisleno strukturirani. Povezanost teksta postiže se djelomično.
1	Esej se sastoji od uvoda, razrade i zaključka, no uvod i zaključak vrlo su općeniti i gotovo uopće ne prate središnju tvrdnju. Argumenti navedeni u razradi eseja raspoređeni su u odlomke koji nisu jasno, logično i smisleno strukturirani. Postiže se tek površna povezanost teksta.

0	Esej nije organiziran u tri dijela. Središnji dio eseja nije strukturiran. Esej se sastoji od niza nepovezanih rečenica.
UPOTREBA RJEČNIKA	
3	Raspon rječnika širok je i primjeren stilu školskoga eseja. Dosljedno se i točno upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika točno se upotrebljavaju.
2	Raspon rječnika zadovoljavajući je i uglavnom primjeren stilu školskoga eseja. Djelomično se i točno upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika uglavnom se točno upotrebljavaju.
1	Raspon rječnika ograničen je i uglavnom nije primjeren stilu školskoga eseja. Rijetko se upotrebljavaju književnopovijesni i književnoteorijski pojmovi, uglavnom se upotrebljava opći rječnik. Riječi i izrazi iz općega rječnika djelomično se točno upotrebljavaju.
0	Raspon rječnika nije zadovoljavajući i nije primjeren stilu školskoga eseja. Ne upotrebljavaju se književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi. Riječi i izrazi iz općega rječnika netočno se upotrebljavaju.
PRAVOPISNA I GRAMATIČKA TOČNOST	
3	Esej je pravopisno i gramatički točan.
2	Esej je uglavnom pravopisno i gramatički točan.
1	Esej je djelomično pravopisno i gramatički točan.
0	Esej je pravopisno i gramatički netočan.